

Akčný plán Národného programu využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky

Pripomienky LZ VLK

Lesoochranárske zoskupenie VLK, so sídlom Tulčák 26, 082 13, predkladá nasledujúce pripomienky k materiálu *Akčný plán Národného programu využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky*. Pripomienkovaný materiál predložilo do medzirezortného pripomienkového konania (MPK) Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (MPRV SR) dňa 20. februára 2014 pod rezortným číslom 2081/2014-730. Dátum ukončenie MPK je 5. marca 2014.

(<https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialHome.aspx?instEID=-1&matEID=7032&langEID=1>)

1. Žiadame posúdiť predložený dokument „Akčný plán Národného programu využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky“ ako strategický dokument z hľadiska vplyvov na životné prostredie.

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v § 3 písm. c) definuje strategický dokument ako „návrh politiky, rozvojovej koncepcie, plánu a programu vrátane strategických dokumentov, spolufinancovaných Európskou úniou, ako aj ich zmeny, ktoré sú predmetom prípravy a schvaľovania na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni alebo ktoré sú pripravované na schválenie prostredníctvom parlamentného alebo vládneho postupu a ktoré vyžadujú predpisy, ktoré by mohli mať vplyv na životné prostredie vrátane vplyvu na chránené územia chránené podľa osobitných predpisov okrem materiálov legislatívnej povahy.“ V § 4 predmetného zákona sa opäť konštatuje, že predmetom posudzovania vplyvov strategických dokumentov je „strategický dokument spolufinancovaný Európskou úniou, ktoré majú pravdepodobne významný vplyv na životné prostredie a zároveň vytvárajú rámec na schválenie niektorej z navrhovaných činností uvedených v prílohe 8“. Je nepochybné, že návrh Akčného plánu Národného programu využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky vytvára rámec na realizáciu činností, ktoré musia byť posúdené z hľadiska vplyvov na životné prostredie, tieto činnosti by mali byť spolufinancované Európskou úniou, viaceré sa budú týkať chránených území atď. – teda ide jednoznačne o strategický dokument, ktorý by mal byť predmetom posúdenia vplyvov na životné prostredie.

Posudzovanie z hľadiska vplyvov na životné prostredie je nutné i z dôvodu, že predložený návrh akčného plánu vychádzal iba z analýz, ktoré sa „zamerali na aktuálny stav zhodnocovania ihličnatých a listnatých sortimentov surového dreva, v rámci ktorých sa identifikoval stupeň zhodnotenia surového dreva“ (citované z úvodu predloženého akčného plánu), ale v opatreniach navrhuje priame zásahy do území chránených v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny.

2. Žiadame vypustiť Rámcové opatrenie 1.3 *Diverzifikovať metódy hospodárenia v lesoch a vyčleniť časť lesných pozemkov pre technickú koncepciu pestovania lesov, zameranú na intenzívnu produkciu drevnej suroviny.*

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Navrhované opatrenie 1.3 je zamerané na vytváranie lesných plantáží na lesných pozemkoch. Opatrenie je v priamom rozpore s inými opatreniami navrhovanými v predloženej materiáli – napr. Rámcové opatrenie 1.1 Implementovať do lesníckej praxe adaptačné opatrenia na prispôsobenie lesov Slovenska účinkom klimatickej zmeny s dôrazom na udržanie ich produkčného potenciálu a Rámcové opatrenie 1.2. Vytvoriť predpoklady pre pestovanie prírode blízkyh lesov s bohatou štruktúrou, ako perspektívnej alternatívy k existujúcemu systému lesa vekových tried. Vytváranie lesných plantáží na lesných pozemkoch má negatívny vplyv na ekologickú stabilitu krajiny, vnáša do lesných porastov ekologicky a mechanicky nestabilné prvky, ktoré nie sú odolné voči patogénnym vplyvom a výrazne znižujú biologickú diverzitu lesných ekosystémov. Návrat k pestovaniu lesných plantáží (nestabilných krátkovekých monokultúr) na lesných pozemkoch je v rozpore so súčasnými poznatkami o lesných ekosystémoch a potrebe zabezpečenia ich stability a je návratom v čase o 50 rokov. Na vytváranie lesných plantáží je vhodné využívať neproduktívne poľnohospodárske pozemky tak, ako je to navrhnuté v Rámcovom opatrení 1.7 pripomienkovaného materiálu.

3. Žiadame vypustiť Rámcové opatrenie 1.8 *Spolupracovať s Ministerstvom životného prostredia SR na prehodnotení chránených území.*

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Rámcové opatrenie 1.8. obsahuje iba opatrenie 1.8.1 *Podporiť využitie potenciálu dreva v chránených územiach prehodnotením ich rozsahu, predmetu ochrany, prekryvu sústav chránených území a limitov štátneho rozpočtu pre zabezpečenie finančných náhrad pri rešpektovaní potrieb ochrany prírody*. V zmysle platného zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v z. n. p. je v 1. – 4. stupni ochrany prírody ťažba dreva neobmedzená, okrem jediného obmedzenia v 4. stupni ochrany prírody, kde je zakázané ťažiť drevnú hmotu holorubným hospodárskym spôsobom (§ 15, ods. 1, písm. b).. Z tohto vyplýva, že toto rámcové opatrenie je zamerané na znižovanie výmery chránených území s 5. stupňom ochrany. Jedná sa pritom o najprísnejšie chránené územia z pohľadu ochrany prírody, ktoré zaberajú iba 1,91% územia SR (zdroj <http://www.sopsr.sk/web/?cl=114>). Takáto požiadavka je z pohľadu ochrany prírody na území SR neprijateľná.

4. Žiadame vypustiť Opatrenie 2.1.1 Vypracovať spoločný metodický pokyn MŽP SR a MPRV SR na postup orgánu štátnej správy pri udeľovaní súhlasu pre výstavbu lesných ciest a zväžnic v územiach s 3. a 4. stupňom ochrany s ohľadom na protipožiarnu ochranu a zvýšenia využiteľných zdrojov surového dreva.

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Protipožiarny efekt výstavby lesných ciest a zväžnic v dovedy neprístupných porastoch je veľmi diskutabilný. Požiare vznikajú predovšetkým tam, kde majú ľudia ľahký prístup a kde sa ťaží. Napríklad v rokoch 2005 – 2006 patrilo medzi najčastejšie príčiny vzniku požiarov vo Vysokých a Nízkych Tatrách pálenie haluziny, manipulácia s otvoreným ohňom a cigaretový ohorok, pričom väčšina z lesných požiarov vznikla na ploche, kde sa ťažilo. Nie je zverejnená žiadna analýza, ktorá by protipožiarny efekt vyplývajúci z budovania zväžnic a ciest potvrdzovala. Naopak existujú mnohé príklady, kedy lesné požiare vznikli v miestach sprístupnených cestami a zväžnicami (resp. protipožiarnymi pásmi) v lokalitách, kde sa ťažilo.

Zvyšovanie ťažby v národných parkoch (3. stupeň ochrany) a maloplošných chránených územiach so 4. stupňom ochrany (prírodné rezervácie, pamiatky, chránené areály, ochranné pásma a zóny) je v priamom rozpore s ich poslaním. Podľa § 19 zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody je národný park „*rozsiahlejšie územie, ... v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti*“. Lesnaté územia so 4. stupňom ochrany (prírodné rezervácie, pamiatky, areály, zóny chránených území) sú vyhlásené na zabezpečenie ochrany lesných ekosystémov a akékoľvek zvyšovanie ťažby v nich nie je prijateľné. Ako zdroje surového dreva majú slúžiť hospodárske lesy a nie lesy chránené z hľadiska ochrany prírody.

Zameriavanie sa na ťažbu „zdrojov dreva“ v 3. a 4. stupni ochrany prírody bude mať jednoznačne negatívny vplyv na tieto chránené územia a bude dôvodom ich postupnej degradácie. Už v súčasnosti územia národných parkov s 3. stupňom ochrany nespĺňajú národné normy ani medzinárodné štandardy IUCN, práve z dôvodu nadmernej ťažby dreva.

5. Žiadame vypustiť Opatrenie 2.2.1 Analyzovať súčasný stav lesnej cestnej siete vo vzťahu k vplyvom na životné prostredie a navrhnuť jej parametre a hustotu v chránených územiach za účelom optimálneho využitia potenciálu dreva.

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Rovnako ako v predchádzajúcom bode. Zvyšovanie hustoty lesnej cestnej siete v chránených územiach je v rozpore s ich poslaním. Optimálnym využívaním potenciálu dreva je naopak znižovanie ťažby v chránených územiach (a nie jej zvyšovanie) a s tým súvisiace znižovanie hustoty cestnej siete v chránených územiach.

6. Žiadame prepracovať Strategický cieľ 5 *Dosiahnutie zvýšeného využitia lesnej biomasy, ako aj vedľajších produktov pri spracovaní dreva na energetické účely.*

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

Podľa analýzy „Spracovanie biomasy v regióne východného Slovenska vo vzťahu k zachovaniu prirodzených lesov“, ktorú ma LZ VLK k dispozícii, už v súčasnosti prekračuje využívanie dreva na energetické účely v Prešovskom a Košickom kraji potenciál tohto územia 2-násobne. Akékoľvek zvyšovanie využívania dreva a podpora rastu výroby energií z dreva vedie k negatívnym dôsledkom, ako sú nelegálne výruby a spaľovanie kvalitnejších sortimentov dreva. Komplexnejšie využívanie lesnej biomasy vedie k ochudobňovaniu lesov, v ktorých je už v súčasnosti nedostatok stromov a jeho častí ponechaných na prirodzený rozpad (tzv. mŕtve drevo).

Výsledkom je znižovanie ekologickej stability krajiny, ničenie biologickej diverzity a zhoršovanie životného prostredia obyvateľov. Ako najlepší príklad môžeme uviesť, že na Slovensku skutočná ročná ťažba v lesoch už od roku 1995 neustále prekračuje únosnú ročnú ťažbu v priemere o 20 %. Potenciál zvyšovania ťažby lesov za účelom využitia lesnej biomasy na energetické účely je z tohto hľadiska nulový.

Strategický cieľ je potrebné zadefinovať nanovo. Jeho základom by mala byť produkcia a využívanie biomasy na energetické účely vyprodukovanej na nevyužívanej, neproduktívnej poľnohospodárskej pôde.

7. Žiadame opätovne prehodnotiť vplyv predkladaného materiálu na životné prostredie.

Pripomienka je zásadná.

Odôvodnenie:

V zhodnotení vplyvov na životné prostredie (Príloha č. 5.5 Doložka vybraných vplyvov na životné prostredie) sa uvádza, že predkladaný materiál nebude mať žiadny vplyv na zložky životného prostredia a takisto žiadny vplyv na chránené územia. To však nie je pravda, pretože uvedené Rámcové opatrenia 1.8 vedie priamo k znižovaniu rozlohy chránených území a Opatrenia 2.1.1 a 2.2.1 navrhujú zvyšovanie ťažby dreva v chránených územiach a budovanie nových lesných ciest v chránených územiach. Všetky uvedené opatrenia majú jednoznačne negatívny vplyv na zložky životného prostredia, najmä biosféru a na samotné chránené územia.

Zvyšovanie ťažby a s tým súvisiaci nárast kilometrov lesných ciest a zväžnic zároveň negatívne vplýva na kolobeh vody v krajine. Veľkoplošnou ťažbou odlesnenej plochy, ničenie lesov v chránených územiach, násilné pretváranie lesov na homogénne plantáže, znižovanie množstva stromov a ich častí ponechaných na prirodzený rozklad (maximalizovanie využitia drevnej biomasy) a výstavba lesných ciest a zväžnic budú mať negatívny vplyv nielen na stabilitu lesov, ale i na zadržiavanie a odtok vody z lesov. Prejavy v podobe povodní a vysušovania krajiny budú jedným z výrazne negatívnych vplyvov na životné prostredie.